

Kur Riskine Esas Sermaye Yükümlülüğünün Hesaplanmasına İlişkin Genelge:

39/2001 Sayılı Bankalar Yasası, Madde 33 altındaki “Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine Ve Değerlendirilmesine İlişkin Usul Ve Esaslar Hakkında Tebliğ” in, 2. maddesinin E fıkrası gereği, 01/01/2004 tarihinden itibaren, sermaye yeterliliği standart oranına dahil edilecek olan Kur Riskine Esas Sermaye Gereksiniminin hesaplanmasına ilişkin yöntemle ilgili açıklamalar aşağıdadır.

1. Sermaye Gereksiniminin Hesaplanması:

Ekte yer alan örnek bilanço (ABC Bankası), tarafımızca oluşturularak kur riskine esas alınacak kalemler renklendirilmiştir.

ABC Bankasının yabancı para aktif ve pasifleri ile, bilanço dışı hesapları, kur riski hesaplaması için döviz bazında sınıflandırılmış ve aşağıdaki tablo elde edilmiştir. Bankanın altın pozisyonu bulunmamaktadır. Örnek çalışmada, Tablo I’de kullanılan uzun ve kısa pozisyonlar tamamen varsayıma dayanmaktadır.

Döviz cinsinden cayılamaz nitelikli gayrinakdi yükümlülüklerle ilişkin net pozisyonun, sermaye yükümlülüğü hesaplamasına dahil edilmesinde, henüz nakde dönüşmemiş yükümlülüğün, nakde dönüşmesi halinde, bankaya borçlu duruma düşecek olan tarafın ödeyeceği dövizin, gayrinakdi yükümlülükle aynı para cinsinden olması durumunda, alacak tutarı, uzun pozisyon olarak dikkate alınır. Bununla beraber, alacak hakkının farklı döviz cinsinden olması durumunda, alacak tutarı, kendi döviz cinsinden uzun pozisyon olarak döviz varlıkları arasında gösterilir. Gayrinakdi yükümlülüklerle ilişkin alacağın uzun pozisyon olarak dikkate alınmasında, alacak hakkının belgelenmesi ya da teminat altına alınmış olması esastır.

Gayrinakdi yükümlülük borçlusunun kredi değerliliği ve ödeme yeteneği, “Bankaların Kredileri İle Diğer Alacaklarının Nitelikleri Ve Karşılıklar Tebliği”nde yer alan esas ve usuller çerçevesinde belirlenir. Bu şekilde yapılan değerlendirme sonucunda, net pozisyon hesaplamasında kullanılacak uzun pozisyon, gayrinakdi kredi müşterisinden doğacak alacak tutarından, varsa “357-Tazmin Edilmemiş ve Nakde Dönüşmemiş Gayrinakdi Krediler Özel Karşılıkları” hesabında, kendisi için ayrılan özel karşılık tutarının çıkarılması ile bulunur.

Tablo I.

Milyar TL.	USD	EURO
Aktif Hesaplar	29.500	6.044
Bilanço Dışı Alımlar	14.850	7.110
<i>Vadeli Döviz Alımları</i>	8.760	7.110
<i>Swap Para Alımları</i>	2.090	
<i>Swap Faiz Alımları</i>	4.000	
Gayrinakdi Krd. ve Yük. Uzun Poz.	16.960	0
Toplam	61.310	13.154
Pasif Hesaplar	(39.000)	(7.120)
Bilanço Dışı Satımlar	(12.210)	(4.480)
<i>Vadeli Döviz Satımları</i>	(7.440)	(4.480)
<i>Swap Para Satımları</i>	(770)	
<i>Swap Faiz Satımları</i>	(4.000)	
Gayrinakdi Krd. ve Yük. Kısa Poz.	(18.461)	
Toplam	(69.671)	(11.600)

Örnek tablo ele alındığında, ABC Bankasının USD cinsinden kullandırılan 18.461 milyar TRL'sı tutarındaki gayrinakdi kredi yükümlülüğü bulunmaktadır. Yukarıda yapılan açıklamalar çerçevesinde, bankanın gayrinakdi kredi yükümlülükleri karşılığında, USD cinsinden alacak hakları toplamının, 16.960 milyar TRL'sı olduğu tespit edilmiştir.

Örnek tabloda, USD ve EURO işlemler değerlendirilerek, her bir para biriminden net pozisyon hesaplanmıştır. Mutlak değer olarak büyük olan net pozisyon üzerinden, % 8 oranında sermaye gereksinimi hesaplanması gerektiğinden, 8.361 milyar TRL tutarındaki USD kısa pozisyonu matrah olarak kullanmak söz konusu olacaktır. Buna göre, $8.361 \times 0,08 = 669$ milyar TRL kur riski için sermaye gereksinimi ortaya çıkmaktadır.

ABC Bankasının iki döviz cinsinden pozisyonu bulunduğu varsayılmıştır. Eğer başka döviz cinslerinden de pozisyonları bulunmuş olsa idi, onların da USD ve EURO da olduğu şekilde net pozisyonları hesaplanacak, ve uzun pozisyonda olan dövizler EURO pozisyonu ile, kısa pozisyonda olanlar da USD pozisyonu ile birlikte sınıflandırılarak, toplam kısa ve toplam uzun pozisyon hesaplanacak, ve mutlak değeri büyük olan üzerinden % 8 sermaye gereksinimi bulunacaktır.

Kur riskine esas sermaye gereksiniminin hesaplanmasında, sermayeden indirilecek kalemlere ilişkin herhangi bir sermaye yükümlülüğü doğmayacaktır. Bu çerçevede, bankanın uzun net pozisyonları toplamı, kısa net pozisyonları toplamından büyükse, net pozisyonu pozitif olan her bir döviz cinsi için, rasyo hesaplamasında, sermayeden indirilen değerlerin en fazla net pozisyon tutarı kadar olan kısımları toplamı, uzun net pozisyonlar toplamından indirilerek kur riski sermaye gereksinimine esas matrah bulunacaktır. Örnekte, uzun net pozisyonları toplamı, kısa net pozisyonlar toplamından küçük olduğundan, herhangi bir indirim söz konusu değildir.

2. Altın Pozisyonu

ABC Bankasının, kısa veya uzun altın pozisyonu bulunmuş olsaydı, sermaye gereksinimi, altın pozisyonunun işaretine bakılmaksızın, $(8.361 \text{ milyar TRL} + \text{altın pozisyonu}) \times 0,08$ şeklinde hesaplanacaktır.

3. Hesaplama Dışı Pozisyonlar:

Herbir döviz cinsi itibariyle, netleştirilmemiş uzun pozisyonları toplam tutarı ile, netleştirilmemiş kısa pozisyonları toplam tutarından, mutlak değer olarak büyük olanı, 39/2001 sayılı Bankalar Yasası, Madde 33 altındaki "Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine Ve Değerlendirilmesine İlişkin Usul Ve Esaslar Hakkında Tebliğ" in 2 (C) maddesinde tanımlanan özkaynağın %100'ünü geçmeyen ve netleştirilmemiş uzun pozisyonları toplam tutarı ile netleştirilmemiş kısa pozisyonları toplam tutarı arasındaki farkın özkaynaklarına oranı da %2'yi (Yabancı Para Net Genel Pozisyon/Özkaynak oranı %2'yi) geçmeyen bankalar, aynı dönem için, kur riskine esas sermaye yükümlülüğünü hesaplamayabilirler. Tablo II'deki örnek bankanın yalnızca USD, GBP ve EURO cinsinden, bilanço içi ve dışı işlemlerin dahil olduğu, netleştirilmemiş pozisyona, ve 5 Trilyon TRL özkaynağa sahip olduğu varsayıldığında; Yabancı Para Net Genel Pozisyon/Özkaynak oranının % 1 hesaplanması, ve netleştirilmemiş büyük pozisyonun özkaynaktan küçük olmasından dolayı $(4.400 \leq 5.000)$, banka kur riskine esas sermaye gereksinimi hesaplamayabilecektir.

Tablo II.

Milyar TRL	Varlıklar	Yükümlülükler
USD	2.200	2.200
GBP	1.400	1.500
EURO	750	700
Toplam	4.350	4.400